

Studiewijzer aardrijkskunde 11^e klas Havo

Globalisering_T2

Bewaar dit boekje goed met de bijbehorende aantekeningen. Dit onderdeel komt terug op het Centraal Examen van 2018.

Klas: 11 Havo

Datum: november 2016

Als een les wegens ziekte uitvalt dan kan je zelfstandig door werken.

Zorg voor een groot schrift (A4-formaat) waarin je duidelijke aantekeningen kunt maken en schema's kunt tekenen. Bewaar je aantekeningen goed. Deze heb je de komende jaren in de lessen en voor het Centraal Examen ook weer nodig.

Maak altijd de opgaven met de atlas deze zijn van wezenlijk belang voor het oefenen van de (geografische) vaardigheden.

Leer de begrippen goed. De begrippen zijn de basis voor het verkrijgen van inzicht in de geografische vraagstukken. Dus leer niet alleen de betekenis van de begrippen, maar ook de context waarin de begrippen worden gebruikt.

45	7 t/m 13 nov	Boek Wereld meenemen Ma: Toets bespreken Vr: §2 Introductie globalisering HW: §2 lezen (behalve theorie van Ullman) Maken 4 + 8 t/m 11	Do: 13.30 studiemiddag
46	14 t/m 20 nov	Ma: §3 Kolonialisme veranderde de wereld. HW: Maken 12 t/m 17 Ma: §4 Drie werelden in één HW: 18 t/m 24	Wo: 13.30 inhaalmoment Do: ouderavond 5 ^e &6 ^e kl ouders
47	21 t/m 27 nov	Ma: herhalen §4 en introductie §5. HW: t/m 24 af, in de les kan doorgewerkt worden t/m 29 Vr: oefenen en herhalen	Di: 19.30 Buitenland Buitenkans in Cals College Wo: cijfers ingevoerd
48	28 nov t/m 4 dec	Di: §6 bedrijven en globalisering HW: 25 t/m 33 Vr: oefenen en herhalen	Di: sportdag 9t/m12 na periode
49	5 nov t/m 11 dec	Wo: Rapporten en examendossier eruit Ma: Film hongerige muil van Europa (zie studiewijzer) De films zijn verplichte kost. Het helpt de leerstof beter te begrijpen! Vr: waarschijnlijk geen les door toneelopvoering	Toneelweek 11B Vr: toneelopvoering 11B

50	12 t/m 18 dec	Ma: nader in te vullen Vr: nader in te vullen Kunnen ook gewoon door werken	Di: vakouderavond 7 t/m 12 vanaf 17.30 uur Wo: inhaalmiddag v. 13.30u
51	19 t/m 25 dec	Ma: Vr: kerstspel + afsluiting	Ma/Di/Wo: Toetsweek 10&12 (Niet voor talen)
52	26 dec t/m 1 jan	Kerstvakantie	
1	2 t/m 8 jan	Kerstvakantie	
2	9 t/m 15 jan	Ma: geen les, werken aan eindwerkstuk Vr: Even India bellen (zie studiewijzer) http://www.vpro.nl/programma/dnw/afleveringen/4217316/ De films zijn verplichte kost. Het helpt de leerstof beter te begrijpen!	Ma: leerlingen vrij/studiedag Do: Driekoningenopvoering
3	16 t/m 22 jan	Ma: §7 Globalisering en cultuur Uitleg over demografisch transitie-model HW: 34 t/m 38 Vr: Vervolg	Za: opendag 10.00-14.00 u
4	23 t/m 29 jan	Ma: §8 Samenhang en verscheidenheid HW: 39 t/m 43 Vr: Werken aan hoofdstuk 4 globalisering in landen en oefening en oefening en herhaling	luistertoetsen 12/10M/H in de les Di: ouderavond 9 ^e kl. Do: ouderavond 10 ^e kl.
5	30 jan t/m 5 feb	Werken aan hoofdstuk 4 globalisering in landen en oefening	Drama examen 12V Za: Opvoering Drama Ma: ouderavond 11 ^e kl.
6	6 t/m 12 feb	Werken aan hoofdstuk 4 globalisering in landen en oefening	
7	13 t/m 18 feb	Ma: oefening en herhaling Vr: begin toetsweek	Wo: 13.30 inhaalmoment Vr: 13.30 studiemiddag Vr: Toetsweek 9/10/11/12 (11 ^e geen talen)
8	20 t/m 26 feb	Inhoud toets aardrijkskunde <ul style="list-style-type: none"> • Gebundelde lesbrieven o.a. De Nederlandse kledingindustrie. Leer alle bijbehorende begrippen • artikelen landenvergelijken en demografie in deze studiewijzer kennen • Deze studiewijzer • Lesaantekeningen en PowerPoint Wereldwijs Havo; Wereld <ul style="list-style-type: none"> • hfd.3 Samenhang en verscheidenheid (blz. 4 t/m 62) • hfd. 4 Globalisering in landen, §2 t/m 5 	Toetsweek 9t/m12 Vr: begin krokusvakantie
9	27 feb t/m 5 mrt	Krokusvakantie	

<http://nederlandvanboven.vpro.nl/afleveringen/handel.html>

hongerige muil van europa

In de tweede aflevering zoomen we in op Nederlandse delta. Ooit een moerassig gebied, waar het water vrij spel had. Nu een plek waar dagelijks honderden schepen binnen komen vol olie, auto's en containers. Hoe we onze honger naar spullen met een enorme efficiëntie naar binnenslokken en weer uitspuwen over de rest van Europa, is vanuit de lucht spectaculair in beeld gebracht.

Het vergelijken van landen

Samenvatting GEO Arm en rijk Havo H3, gemaakt door Thieme Meulenhoff en bewerkt door Arnoud Boerma voor de Stichtse Vrije School.

De wereld indelen

De hoofdvraag in dit hoofdstuk is:

Hoe kun je regio's goed vergelijken, zodat veranderingen in geografische patronen en processen op meerdere ruimtelijke schaalniveaus duidelijk worden?

Deelvragen

- 1 *Hoe kun je landen en gebieden op een goede manier met elkaar vergelijken?*
- 2 *Welke economische indicatoren kun je gebruiken wanneer je landen met elkaar wilt vergelijken?*
- 3 *Wat zijn de eigenschappen van die indicatoren en waarom moet je voorzichtig zijn met het toepassen ervan?*
- 4 *Welke demografische en sociaal-culturele indicatoren kun je gebruiken wanneer je landen met elkaar wilt vergelijken?*
- 5 *Welke verandering in de bevolkingsgroei maken landen door wanneer de welvaart groeit?*
- 6 *Wat zijn de economische gevolgen van veranderingen in de leeftijdsopbouw?*

Landen en volken

dimensies

► Mensen vormen zich een beeld van landen en willen deze met elkaar vergelijken. De vergelijking kan op vier verschillende dimensies/invalshoeken plaats vinden:

Economische dimensie
demografische dimensie
sociaal-culturele dimensie
politieke dimensie

Etiket en meetlint

Indicatoren

► De ongelijke welvaart tussen en binnen landen valt op.

- Vergelijken op kenmerken is vaag en onnauwkeurig. De verschillen kunnen meetbaar worden gemaakt met behulp van criteria of indicatoren, zoals het BNP/inw.
- Elk criterium/indicator moet relatief worden gemaakt om landen te kunnen vergelijken, bijvoorbeeld door te werken met percentages of per inwoner.
- Voor een goede vergelijking zijn minimaal drie indicatoren nodig.

Lastig vergelijken

*Landelijke gegevens
verhullen regionale
verschillen*

► Statistische gegevens zijn vaak verouderd en criteria zijn vaak verschillend omschreven. Dit maakt landenvergelijking lastig.

- Gegevens gelden vaak alleen op nationale schaal. Daardoor blijven regionale verschillen verborgen.
- Voorbeeld: het landelijk gemiddelde werkloosheidspercentage.
- Statistische gegevens zijn vaak onbetrouwbaar, met name in ontwikkelingslanden.

Economische indicatoren

► Vergelijking tussen landen is mogelijk door te letten op economische criteria: productie, inkomen, soort werk.

- BNP: totale productie van goederen en diensten in een land, per jaar uitgedrukt in geld.

- Wees voorzichtig met het gebruik van het BNP, want:

- in ontwikkelingslanden veel zelfvoorziening: geen administratie van productie.

- de waarde van de nationale munten verschilt en omrekenen is moeilijk.

- BNP/hoofd is een gemiddelde dat niets zegt over de verdeling van het nationaal inkomen.

- er zijn tussen landen grote verschillen in koopkracht.

- een indicator die naast het BNP/inwoner kan gebruiken is extreme armoede daardoor een beeld kan ontstaan over de verdeling van de rijkdom over de bevolking.

Bruto Nationaal Product

Voorzichtig met BNP

nationaal inkomen

Koopkrachtverschillen

► Koopkracht = de hoeveelheid goederen die kunnen worden gekocht met een bepaald salaris ('een standaard boodschappenmandje').

- Een tamelijk betrouwbare index is de hamburgerindex: hoeveel kost een Big Mac in een land of hoe lang moet je werken voor een Big Mac?

- Vanwege de nadelen van het criterium BNP/inwoner gebruiken de VN de Human Development Index (VN-index). Daarin zijn drie indicatoren opgenomen:

- de gemiddelde verdiensten → het BNP/inwoner

- de ouderdom → de gemiddelde levensverwachting

- de scholingsgraad → (an)alfabetisme.

De HDI is dus een samengestelde indicator.

koopkracht

*HDI-index (VN-index)
als aanwijzing voor
ontwikkeling*

De bestaansmiddelen

► De beroepsbevolking werkt in drie sectoren: primair, secundair en tertiair.

- Een hoog aandeel werkers in de landbouw wijst op een laag BNP/inwoner.

- Van elk bestaansmiddel kan ook de bijdrage aan het BNP worden gegeven.

De verhouding tussen aantallen mensen en verdiensten per sector, zegt iets over de productiviteit ervan.

*Aandeel
beroepsbevolking in de
landbouw*

*Veel mensen in de
landbouw gaat samen
met onderontwikkeling.*

Demografische indicatoren

► Demografie = de studie van de aantallen van de bevolking en de veranderingen daarin.

- Het kenmerk bevolkingsdichtheid is altijd een gemiddelde.

- De bevolkingsspreiding geeft aan hoe de bevolking is verdeeld over een gebied.

- De natuurlijke bevolkingsgroei is bruikbaar bij het vergelijken van de ontwikkeling van landen. Want dit is gekoppeld aan geboortecijfer, zuigelingensterfte en kindersterfte.

- De leeftijdsopbouw is kenmerkend voor de ontwikkeling van een land.

- Het piramidemodel hoort bij ontwikkelingslanden, zoals Egypte.

- De granaatvorm: het bevolkingsaantal blijft gelijk.

- De ui-vorm: afnemende bevolking.

- Bij een piramide is de groene druk hoog (veel investeringen in werk, onderwijs). Bij een ui-model is juist de grijze druk hoog.

- De verhouding tussen de leeftijdsgroepen geeft de demografische druk aan. Hoog als er naar verhouding weinig mensen in de productieve leeftijd zijn (20-65 jaar).

*bevolkingsdichtheid
bevolkingsspreiding*

*natuurlijke
bevolkingsgroei*

zuigelingensterfte

leeftijdsopbouw

demografische druk

De bevolkingsovergang

demografische transitie ► Het demografische transitie-model verklaart de veranderingen in de leeftijdsopbouw: als de omstandigheden veranderen, zullen ook geboortecijfer en sterftcijfer veranderen.

Vier fasen in het transitie-model.

- De eerste fase hoort bij de agrarisch-ambachtelijke samenleving. De sterftcijfers en de geboortecijfers zijn hoog, maar liggen dicht bij elkaar. Daardoor is het geboorteoverschot klein. De armste landen kennen deze situatie nog.
- Fase 2 en 3 laten een snelle bevolkingsgroei zien.
- In fase 4 zitten sterftcijfer en geboortecijfer op een laag niveau en weer dicht bij elkaar. De bevolking neemt op de lange duur af. De vergrijzing slaat toe, waardoor het sterftcijfer tijdelijk stijgt. Deze fase is kenmerkend voor veel rijke hoogontwikkelde landen, de post-industriële samenlevingen.

migratie

Migratie

► De bevolking kan ook veranderen door sociale groei: vestiging of vertrek. Migratie is te verklaren met behulp van pullfactoren en pushfactoren.

emigreren

► Wanneer de leefomstandigheden slecht zijn, zullen veel mensen gaan emigreren.

*pullfactoren
pushfactoren*

- Aantrekkingsfactoren voor een migrant worden pullfactoren genoemd.
- De afstotingsfactoren heten pushfactoren. Ze zijn het omgekeerde van de attractiefactoren.

arbeidsmigratie

- Mensen wegen deze factoren tegen elkaar af. Arbeidsmigratie betekent dat de doorslaggevende reden de werkgelegenheid in het vestigingsland is. Migratie hangt niet alleen af van pull en push, maar ook van persoonskenmerken.

Sociaal-culturele indicatoren

Demografische indicatoren zijn onderdeel van de sociaal-culturele indicatoren. Bij een vraag over sociaal-culturele indicatoren kunnen dus ook de demografische indicatoren in het antwoord betrokken worden.

*taal
godsdienst*

► Taal en religie zijn de belangrijkste cultuurelementen.

Religie en taal zijn basiselementen van de persoonlijke en regionale identiteit.

- De godsdienst is van grote invloed op menselijke beslissingen en voor de inrichting van gebieden.

De taal is onmisbaar bij communicatie en de verspreiding van ideeën.

- De twee kenmerken zijn niet goed bruikbaar om de ontwikkeling van een gebied aan te geven, omdat ze niet in cijfers uit te drukken zijn.

Analfabetisme remt de vooruitgang

analfabetisme

► Analfabetisme is een kenmerk in de HDI, dus van groot belang voor de ontwikkeling van landen.

- Eenvoudigste criterium is dus geletterdheid, (an)alfabetisme.

Politieke indicatoren

Beheersing corruptie

► Criteria tussen landen is ook mogelijk door te letten op de manier waarop een land wordt bestuurd.

Doelmatigheid overheid en bestuur

- Voorwaarde voor ontwikkeling in een land is een redelijk betrouwbare overheid en weinig corruptie. Goede indicatoren hiervoor zijn:

- beheersing van corruptie
- doelmatigheid overheid en bestuur
- De positie van een land in het wereldsysteem kan gebruikt worden:
 - politieke bondgenootschappen
 - deelname aan handelsblokken (samenwerking I & II)
 - Handhaving mensenrechten
 - politieke burgerrechten

Door landen met elkaar te vergelijken kan een uitspraak worden gedaan welke positie het land in neemt in wereldsysteem. De positie kan omschreven worden met de termen:

- Periferie
- Semi-periferie
- Centrum

Opdracht

- Markeer de belangrijkste cursief gedrukte indicatoren.
- Schrijf de gemarkeerde indicator onder elkaar op.
- Zoek in de atlas de kaart die hoort bij de desbetreffende indicator en schrijf het kaartblad en kaartletter achter de opgeschreven indicatoren.
- Geef aan wat de eenheid van de indicator is om vergelijken mogelijk te maken

	Kaartblad	Indicator omschrijving waardoor landen vergelijken kunnen worden
Economische indicator		
<i>Bruto Nationaal Product</i>	GB53 213A GB54 245A	BNP/inw in euro's
Demografische indicator		
Sociaal-culturele indicator		
Politieke indicator		

Demografie

Sociale en natuurlijke bevolkingsgroei

Migratie heeft gevolgen voor het aantal inwoners in een bepaald gebied. De toename en afname van de bevolking door migratie wordt **sociale bevolkingsgroei** genoemd. De sociale bevolkingsgroei wordt uitgedrukt in het migratiesaldo. Is het saldo positief, dan neemt het aantal inwoners toe. We spreken dan van een **vestigingsoverschot**. Is het saldo negatief, dan neemt het aantal inwoners juist af en wordt er gesproken van een **vertrekoverschot**.

Behalve de sociale bevolkingsgroei beïnvloedt ook de natuurlijke bevolkingsgroei het inwonertal. **De natuurlijke bevolkingsgroei** is het verschil tussen het aantal geboorten en het aantal sterfgevallen in een bepaald gebied. Wanneer er in een gebied meer geboorten zijn dan sterfgevallen, is er sprake van een **geboorteoverschot**. In sommige gevallen kan het aantal sterfgevallen het aantal geboorten in een jaar overtreffen. Wanneer we de migratie van en naar het buitenland buiten beschouwing laten, zal de bevolking op den duur in omvang afnemen. Er wordt in dit geval gesproken van een **sterfteoverschot**.

De natuurlijke bevolkingsgroei verandert in de tijd. Het **demografisch transitie-model** laat de veranderingen zien

Evenals bij migratie, wordt er bij de natuurlijke bevolkingsgroei een onderscheid gemaakt in absolute en relatieve groei. Dat maakt vergelijkingen tussen gebieden met een verschillend inwonertal mogelijk. Het relatieve geboortecijfer en het sterfecijfer zijn de grootheden die hiervoor gebruikt worden.

Bevolkingsopbouw

Geboorte- en sterfecijfers zijn niet erg geschikt om landen of regio's met elkaar te vergelijken. Ze zijn sterk afhankelijk van de leeftijdsopbouw van een bevolking: de samenstelling van een bevolking naar leeftijdsgroepen. Bij een jonge bevolking zal het geboortecijfer hoger zijn dan bij een sterk vergrijsde bevolking. Het omgekeerde geldt voor het sterfecijfer. De leeftijdsopbouw wordt weergegeven in een **bevolkingsdiagram**. Dat is een weergave van de verdeling van de bevolking naar geslacht en leeftijd in leeftijdsklassen of cohorten van 5 jaar.

Er zijn qua vorm drie soorten bevolkingsdiagrammen te onderscheiden, zie GB53 202H.

- Piramidevorm (GB53 202H2): elke leeftijdsgroep is kleiner dan de voorafgaande bevolkingsgroep. Er is sprake van een jonge, toenemende bevolking. Vooral de bevolkingsdiagrammen van ontwikkelingslanden hebben deze vorm.
- Urnvorm (GB53 202H3): het bevolkingsdiagram heeft steeds kleinere cohorten bij de jongere leeftijdsgroepen. Er is sprake van een afnemende bevolking. Vooral in de West-Europese landen komt dit diagram veel voor.
- Granaatvorm (GB53 202H1): het bevolkingsdiagram laat een slechts zeer geleidelijke afname van jong naar oud zien; Er is sprake van een gelijkblijvend bevolkingsaantal. We spreken dan ook wel van een '**stationaire bevolking**'.

Uit de verschillende vormen van de bevolkingsdiagrammen kun je opmaken dat de natuurlijke bevolkingsgroei door de tijd verandert. Het Nederlandse bevolkingsdiagram had vroeger bijvoorbeeld een piramidevorm en is pas na de Tweede Wereldoorlog via een urnvorm in een granaatvorm veranderd. De bevolking van een gebied maakt dus een bepaalde ontwikkeling door.

De volgende drie factoren zijn van invloed op de veranderingen in de leeftijdsopbouw.

- A Sociaal-culturele factoren: veranderingen in de samenleving kunnen ertoe leiden dat het aantal geboorten afneemt. Afname van de invloed van de kerk, minder sociale controle en op latere leeftijd kinderen krijgen hebben een beperkende invloed gehad op het aantal geboorten. Niet alleen het geboortecijfer, maar ook het sterftecijfer is verlaagd door een sterk verbeterde medische zorg, een verbeterde hygiëne en een betere uitgebalanceerde voeding.
- B Economische factoren: waren kinderen vroeger een economische noodzaak, de laatste dertig jaar is het krijgen van kinderen steeds meer een economische last geworden. Tegenwoordig krijgen mensen kinderen omdat ze dat graag willen en niet meer omdat het moet om het hoofd boven water te houden. Anticonceptie maakt de keuze voor wel of geen kinderen mogelijk. De gezinnen zijn dan ook steeds kleiner geworden. Gezinnen met een of twee kinderen komen nu het meeste voor.
- C Politieke factoren: de politiek kan de geboorten op een bepaalde manier beïnvloeden, in ontwikkelingslanden proberen overheden bijvoorbeeld de explosieve bevolkingsgroei af te remmen door campagne te voeren voor geboortebeperving.

In een bevolkingsdiagram vormende personen van 0 tot 19 jaar en die van 65 jaar en ouder het economisch niet-productieve deel van de bevolking. De verhouding tussen het economisch productieve deel en het economisch niet-productieve deel wordt de **demografische druk** genoemd. Over het algemeen komt het erop neer, dat het economisch productieve deel van de bevolking het economisch niet-productieve deel van de bevolking moet onderhouden. Immers mensen die werken maken het mogelijk dat er voorzieningen zijn voor jongeren en ouderen, zoals onderwijs en bejaardenhuizen. Zijn er weinig werkende mensen ten opzichte van het aantal jongeren en ouderen dan betekent dat de druk op deze groep erg groot zal zijn om de voorzieningen op peil te houden.

De demografische druk van een bevolking kan als volgt worden uitgerekend.

$$\text{demografische druk} = \frac{\text{aantal} < 20 + \text{aantal} > 65}{\text{aantal } 20 - 65} \times 100\%$$

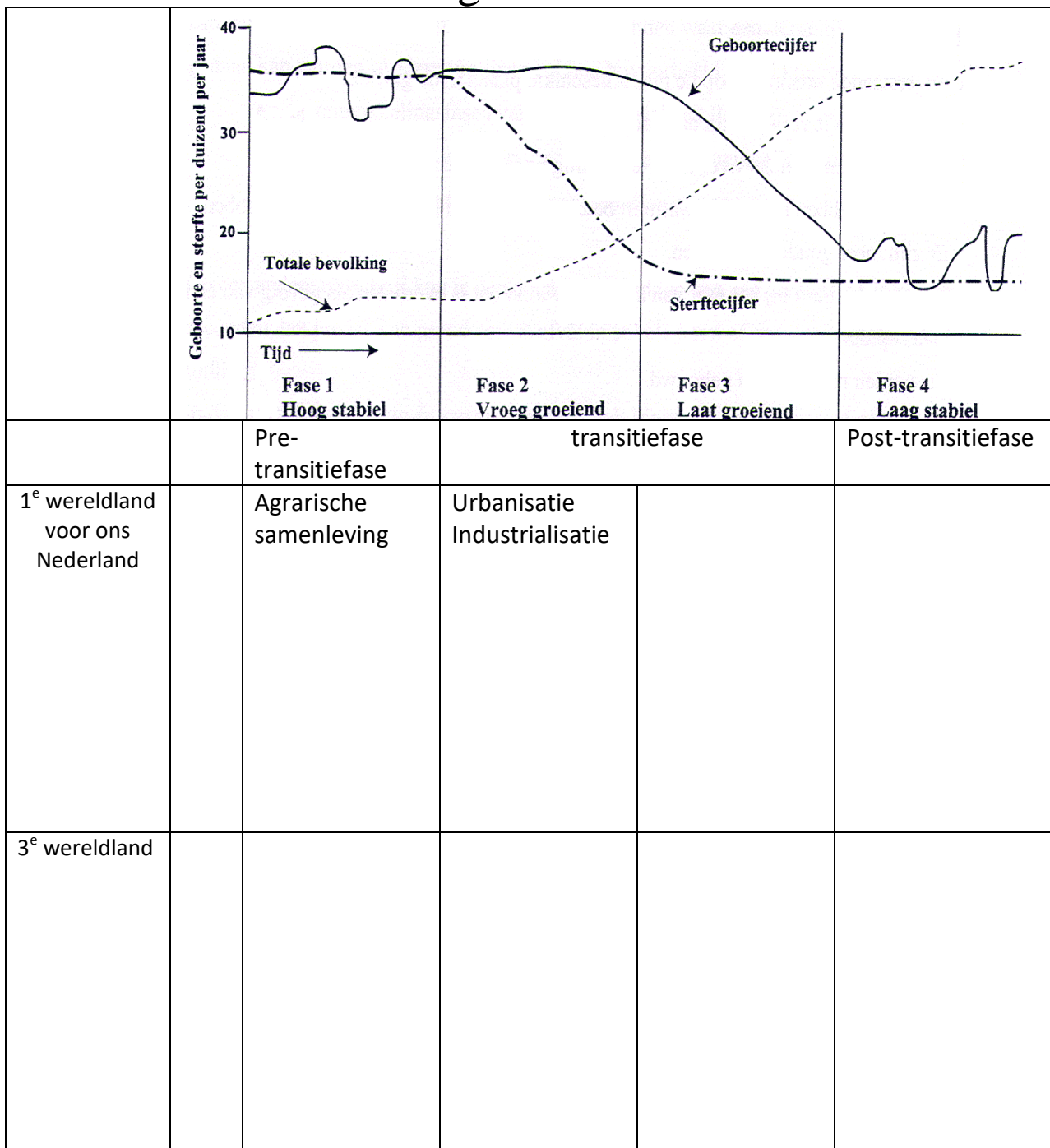
Wanneer de groep van 65 jaar en ouder stijgen, dan is er sprake van **vergrijzing**. Wanneer door vergrijzing het economisch niet-productieve deel van de bevolking groeit, wordt de leeftijdsgroep van 20 tot 65 jaar verhoudingsgewijs kleiner en stijgt de demografische druk. Ook kan de groep van 20 en jonger stijgen, dan is er spraken van **vergroening**.

$$\text{groene druk} = \frac{\text{aantal} < 20}{\text{aantal } 20 - 65} \times 100\%$$

$$\text{grijze druk} = \frac{\text{aantal} > 65}{\text{aantal } 20 - 65} \times 100\%$$

De demografische druk is in een piramide- model of een urnmodel het grootst, omdat daar de niet-productieve bevolking veel groter is dan bij het granaatmodel.

De demografische transitie



The world's population will grow to 9 billion over the next 50 years -- and only by raising the living standards of the poorest can we check population growth. This is the paradoxical answer that Hans Rosling unveils at TED@Cannes using colorful new data display technology (you'll see).

Een leuke passende film: <http://www.youtube.com/watch?v=fTznEIZRkLg>

Extra aanvulling in het engels:

https://www.youtube.com/watch?v=QwfH1gYkXTw&feature=youtu.be&list=UU0p5jTq6Xx_DosDFxVXnWaQ

Lesbrief 1 Atlasoefening in het vergelijken van landen

Maak een vergelijking in de mate van ontwikkeling tussen een aantal landen. Maak daarvoor de volgende vragen

- Vul de onderstaande tabel in m.b.v. de statistiek.
- Zet de landen in de volgorde van minder ontwikkeld naar ontwikkelde landen op de onderstaande as.

	BBP/inw	% landbouw in de beroepsbevolking	Analfabetisme	Geboorteoverschot	Levensverwachting
Nederland					
Kenia					
Brazilië					
Singapore					
India					

-----|
 Ontwikkelingslanden
 MOL

NIC

Ontwikkelde
geïndustrialiseerde
landen

Lesbrief 2

Chinese bedrijven grazen Europa af

Volkskrant, 28 december 2009.

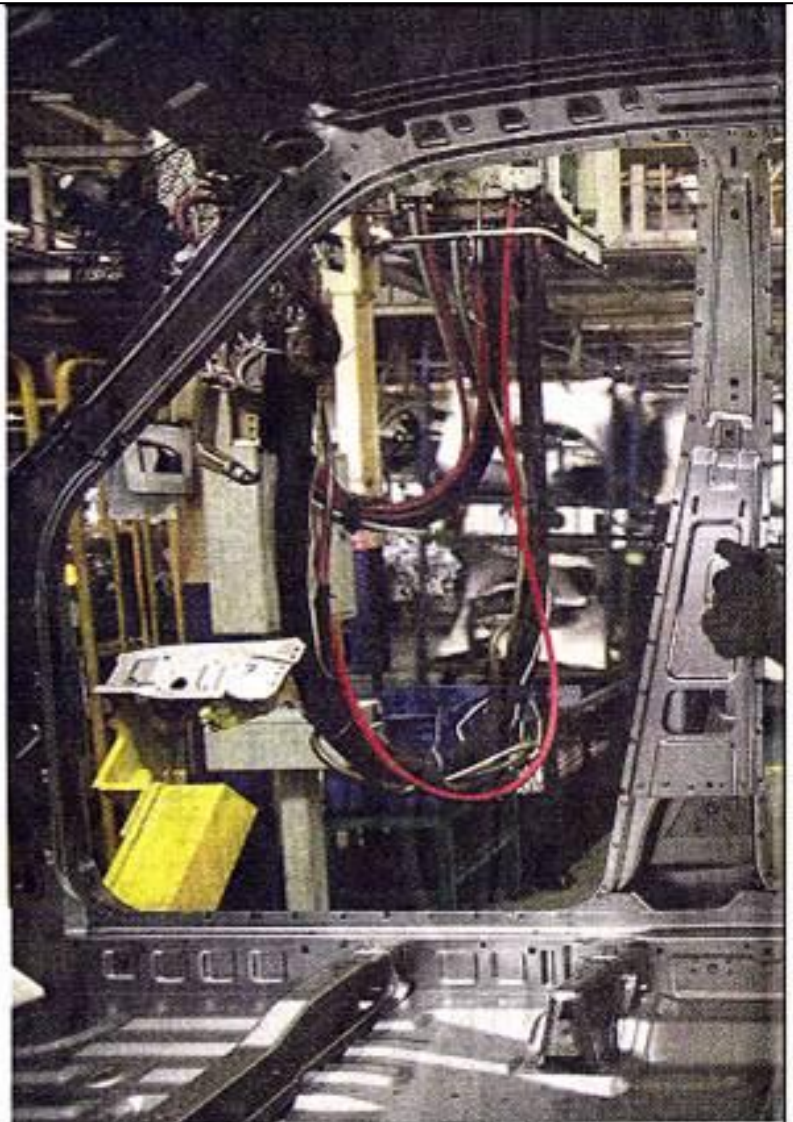
SHANGHAI Volvo is de laatste toevoeging aan een inmiddels aanzienlijke rij westerse merken die een nieuwe eigenaar in China hebben gevonden. De bekendmaking, vorige week, dat Geely - een tot voor kort onbetekenende autofabriek uit de buurt van Shanghai - de aankoop van het Zweedse kwaliteitsmerk uit de Ford-stal praktisch rond heeft, kwam niet als een verrassing.

Ford maakte enkele weken geleden al bekend dat Geely bovenaan de lijst stond van overnamekandidaten. Het Amerikaanse autoconcern, dat eerder al Jaguar en Land Rover verkocht aan het Indiase Tata, Int met de verkoop meer dan een miljard dollar (695 miljoen euro), geld dat het hard nodig heeft om te overleven in een labiele thuismarkt.

Voor Li Shufu, de 45-jarige voorman van Geely, komt met de aankoop van Volvo een Chinese versie van de Amerikaanse droom uit. Li, een ras-entrepreneur die begon met koelkasten en via scooters naar auto's overstapte, werkte als tiener nog op het platteland van Zhejiang, de ondernemende kustprovincie ten zuiden van Shanghai.

Op de drempel van 2010 haalt hij met behulp van hem gunstig gezinde Chinese staatsbanken voor een relatief bescheiden bedrag (Ford betaalde enkele jaren terug nog 6 miljard dollar voor Volvo) een automerk binnen dat synoniem is voor veiligheid en vertrouwenwekkende techniek, twee begrippen die in de jonge Chinese auto-industrie nog een schaars goed zijn.

De aankoop past perfect in het beleid van de 'BV China' om moderne kennis - niet alleen op het



Een autofabriek van Geely in de Chinese stad Ningbo.

gebied van techniek en ontwerp, maar ook inzake merkontwikkeling, verkoop en distributie - van buiten in te kopen, omdat die knowhow anders veel moeizamer in eigen huis opgebouwd zou moeten worden.

Onlangs kocht een ander staatsconcern, BAIC uit Peking, ook al de productielijnen voor twee Saab-modellen van General Motors, waardoor bijna de hele Zweedse auto-industrie feitelijk Chinees is geworden. Wie dat tien jaar geleden had voorspeld zou voor gek zijn verklaard.

De afgelopen jaren hebben Chinese bedrijven tientallen vooral Europese merken en fabrieken opgekocht. De Chinese interesse gaat uit naar technische kennis en aansprekende merken en verkoopnetwerken. In Nederland werd bijvoorbeeld een fabriek voor chemietankwagens gekocht, in Italië de producent van macho-motorfietsen Benelli. Beide firma's behielden wel hun lokale productie.

China koopt verder graag falliete boedels op, om de productielijnen te verhuizen. Bekendste voorbeeld is het Britse automerk MG



Foto EPA

Rover, dat tegenwoordig als onderdeel van staatsconcern SAIC in Shanghai zowel MG's als Roewes (de merknaam Rover konden de Chinezen niet kopen) produceert. De fabrieksinstallaties werden door een Chinees verhuisbedrijf dat gespecialiseerd is in de demontage van fabrieken in Engeland tot het laatste boutje uit elkaar gehaald, in duizenden containers verpakt en aan de Chinese oostkust weer in elkaar gezet.

Een ander recent aankoopdoelwit is Hummer, al heeft de regering in Peking de gegadigde, een

vrachtwagenfabriek uit de provincie Sichuan, nog steeds geen toestemming gegeven om de zielogende Amerikaanse producent van grote benzineslurpers daadwerkelijk in te lijven.

De aankoop van Volvo spreekt tot dusverre het meest tot de verbeelding. Vooral omdat de koper Geely is, een firma die nog maar drie jaar geleden bekendstond als de underdog van de onstuimig groeiende Chinese auto-industrie.

'Samen maken wij goedkope auto's die elke familie kan betalen', was het motto van de provin-

ciale autofabriek, die vooral bekend was om zijn matige kwaliteit en sneue ontwerpen, zoals een met Mercedesgrille uitgedost budgetkarretje.

Geely maakt pas elf jaar auto's. Sinds 2006 steekt oprichter Li zijn hoge ambities niet onder stoelen of banken. Hij heeft zich inmiddels vertoond tussen de grote jongens op de internationale auto-shows van Detroit en Frankfurt, wat veel verbazing oogstte. 'You drive a what?' kopte het Amerikaanse *Businessweek*. 'Volvo', kan Li binnenkort claimen.

Opdrachten bij het artikel: “Chinese bedrijven grazen Europa af”.

Hoofdvraag: waarom grazen de Chinese bedrijven Europa af?

Opdracht 1

Ford is een multinationale onderneming uit de VS.

- Wat is een Multinationale onderneming (MNO)?
- Welke automerken behoorden bij Ford waaruit het multinationale karakter van de onderneming blijkt?
- Waarom kopen de Chinezen Volvo van Ford?

Ford heeft al onderdelen verkocht aan een ander bedrijf uit een ander land.

- Welk bedrijf is dit? En uit welk land is dit bedrijf afkomstig?
- Dit bedrijf heeft ook eigendommen in Nederland. Welk bedrijf is dit? (algemene kennis, geen kennis uit het boek)

Opdracht 2

- Geef drie argumenten waarom de chinezen bedrijven Europese merken en fabrieken kopen.
- Wat betekent knowhow?

China koopt graag failliete boedels op, om de productielijnen te verhuizen naar China.

- Welk begrip past bij de bovenstaande zin.

Atlasopdrachten die aansluiten bij het artikel

Opdracht 3

Niet alleen bedrijven doen aan R&D. Ook andere instituten zorgen voor technologische ontwikkeling.

- Zoek een kaartblad in de atlas over technologische ontwikkeling op mondiale-schaal. Geeft het nummer van het kaartblad.
- Wat is het spreidingspatroon van de belangrijkste centra?
- Geef een verklaring voor dit patroon?

Opdracht 4

Gebruik de Atlas. Zoek zelf een kaart die bij de vragen past.

Nederland heeft een kleine auto-industrie, die zich richt op de assemblage van enkele modellen.

- Hoe heet dit bedrijf?
- Wat zijn de kenmerken van assemblage bedrijven?

Dit bedrijf heeft veel leveranciers. De meeste leveranciers tonen een bepaald spreidingspatroon.

- Geef een verklaring van dit spreidingspatroon.

Opdracht 5

Bekijk GB53 215A, de externe gerichtheid van de economie.

De externe gerichtheid van de Nederlandse economie is groter dan de VS. Bedenk een mogelijke oorzaak voor dit verschil.

Lesbrief 3: De rol van de staat bij globalisering

De koloniën hadden door de internationale taakverdeling een bepaalde opbouw van de beroepsbevolking.

a. Wat betekent internationale taakverdeling?

De beroepsbevolking kan je in drie sectoren indelen.

b. Geef de namen van de drie sectoren.

c. Welke sector is het grootste in een kolonie?

d. Zoek de grafieken over de (ontwikkeling) samenstelling beroepsbevolking. Welke landen behoren rond 1960 echte ontwikkelingslanden?

De koloniën werden zelfstandige staten rond 1950.

Veel van deze staten waren gericht op de landbouw en wilden zich ook industriële sector ontwikkelen.

e. GB53 212F. Welk land laat sinds 1960 een duidelijke groei van het aantal mensen dat werkzaam is in de industrie?

f. Dit land behoort tot een groep landen die zich snel economische konden ontwikkelen. Hoe heet deze groeiplanden? Geef het begrip.

Deze groep landen konden zich ontwikkelen door het inrichten van export processing zone.

g. Geef een omschrijving van een export processing zone

h. Hoe scoort het land van deelvraag e op de globalisatie-index?

i. Idem maar dan voor failed states index?

Bekijk het GB53208E, opkomende markten en lees meer over de G20 op

<http://nl.wikipedia.org/wiki/G20> (geraadpleegd november 2010)

j. De G7 bestaat niet meer. De G7 uitgebreid naar de G20. Welke opmerkelijke verschuiving is zichtbaar tussen de landen van de G7 en de G20

k. Verklaar deze verschuiving.

lesbrief 4

Even India bellen...



Even India bellen...

maandag 12 november 2001 20:35 Ned 3

donderdag 15 november 2001 14:20 Ned 3 (Herhaling)

Steeds meer kantoorwerk wordt vanuit Amerika en Engeland overgeplaatst naar India. Wie zijn hypotheekaflossing mist wordt telefonisch op de vingers getikt door een jonge Indiase man of vrouw vanuit een van de vele gloednieuwe 'call centers' die momenteel in en om Delhi verrijzen.

Call centers zijn een hype in India. Bijna elke dag wordt er één opgericht om van daaruit de klanten in de Verenigde Staten en Engeland te woord te staan. In India doen ze het beter, goedkoper en sneller dan hun collega's in het westen.

DNW filmde de medewerkers van de incasso-afdeling van ExlService, die na een training van 8 weken rijp zijn om de Amerikanen te woord te staan. Tien uur lang horen ze de smoezen aan van rijen Amerikaanse klanten, die er die maand niet in geslaagd zijn hun lening af te lossen. Er rest hun maar één taak: de klant tot betaling dwingen.

Het enthousiasme waarmee de Indiërs zich van hun taak kwijten, vol vertrouwen in een zonnige toekomst staat in schril contrast met de verwarring aan de andere kant van de telefoon. Aan de onderkant van de Amerikaanse samenleving heeft, zeker na 11 september, het idee dat de VS de machtigste natie ter wereld is plaatsgemaakt voor onzekerheid en angst voor een ongewisse toekomst. Het beeld van deze samenleving heeft bijstelling nodig want het economisch superieure Amerika begint zijn glans te verliezen.

Bron: <http://www.vpro.nl/programma/dnw/afleveringen/4217316/> , geraadpleegd nov 2007.

Voorbeeld Schoolexamen

Wereld indelen & gebundelde lesbrieven

Opdracht 1.

Langs de meetlat.

Landen kunnen met elkaar vergeleken worden met indicatoren. Toch is het soms lastig om landen met elkaar te vergelijken.

- a. Waarom zijn indicatoren van ontwikkelingslanden niet altijd betrouwbaar?

Voor het meten van welvaart van een land kan zowel het nationaal inkomen/inw. , als naar de koopkracht/inw.

- b. Bedenk een argument worden waarom je beter naar de koopkracht per inwoner kan kijken dan naar het nationaal inkomen per inwoner als het gaat om de welvaart van de bevolking.

Gebruik de atlas

Indicatoren geven de situatie op nationale schaal weer.

- c. Geef **exact** het BBP/inw. van India.

Gebruik de kaart extreme armoede op mondiale schaal

- d. Welk deel van de Indiase bevolking leeft van minder dan 1 dollar per dag.

Deelvraag c & d laten een verschillend beeld zien.

- e. Leg uit dat de extreme armoede niet tot uitdrukking komt in het BBP/inw. Welke conclusie kan je trekken over de inkomensongelijkheid van India.

Opdracht 2.

Type economie.

Bekijk GB53 212D

- a. Welke type economie heeft Nederland?
- b. Wat is het voordeel van een gemene economie t.o.v. een grondstoffen economie?

Groot-Brittannië heeft een diensten economie

- c. Welke vormen van dienstverlening heeft Groot-Brittannië? Waar zijn de meeste dienstverlenende bedrijven gevestigd?

Opdracht 3.

Bestaansmiddelen.

- a. Welke verandering in de beroepsbevolking maken landen door wanneer de welvaart groeit?

Veel landen worden gekenmerkt door een grote groei van het BBP. Dit is het gevolg van een overheid die voorwaarden schept voor exportgeoriënteerde industrialisatie.

- b. Geef de betekenis van onderstreepte begrip.

Deze landen worden de NIC's genoemd.

- c. Welke kenmerken hebben de NIC's waardoor buitenlandse MNO's er graag vestigen.

Opgave 4.

Wereldwijde handelsverkeer.

Gebruik GB53 214A.

Het handelsverkeer speelt zich voornamelijk af tussen Zuidoost-Azië, Noord-Amerika en West-Europa.

- a. Geef passende begrip bij bovenstaande omschrijving.

Nieuwe ontwikkelingen beginnen ook in bovenstaande regio's en verspreiden zich langzaam over de wereld.

- b. Geef het passende begrip van de onderstreepte zin.
- c. Toon aan met een kaart uit de atlas dat de meeste technologische vernieuwingen plaats vinden in Noord-Amerika, West-Europa en Japan.

Opgave 5.

Bevolkingsdiagrammen.

GB53 202H

- a. Schrijf de landen van de bevolkingsdiagrammen op je antwoorden blad.
- b. Geef per land het de naam van bijbehorende bevolkingsdiagram.
- c. Geef per land aan in welke fase van het transitie-model het land zich bevind.

Opgave 6

Examenvraag 2011 tijdvak 2.

bron 1

De reis van de roos

Vroeger werden bloemen vlakbij de consument geproduceerd. Rozen werden in verwarmde kassen verbouwd. Toen de rozenhandel globaliseerde, ontwikkelde Nederland zich tot draaischijf van de handel. Tegenwoordig worden rozen voornamelijk verbouwd in landen als Kenia en Ethiopië. Het kweken en selecteren van rozensoorten gebeurt nog steeds in Nederland. Ook het veilen van rozen gebeurt in Nederland. Vanuit de veiling worden de rozen over de wereld verspreid en belanden ze uiteindelijk via de bloemist in de vaas. Als het zover is, hebben de rozen vaak een langere reis afgelegd dan de koper ooit zal maken.

vrij naar: Die Reise der Rose, Praxis Geographie, februari 2010

Uit bron 1 blijkt dat in de keten van het kweken tot de verkoop van rozen een aantal stappen is te onderscheiden. Deze stappen zijn in het onderstaande schema opgenomen:

	onderdeel in de keten	centrum of periferie	reden
stap 1	kweek en selectie van nieuwe rozensoorten	1	6
stap 2	productie	2	
stap 3	veiling	3	
stap 4	(groot)handel	4	
stap 5	verkoop aan consument	5	7

2p **1** Schrijf de cijfers 1 tot en met 5 uit het schema op je antwoordblad en schrijf erachter of het bijbehorende onderdeel uit de keten vooral in het centrum of de periferie plaatsvindt.

2p **2** Schrijf de cijfers 6 en 7 uit het schema op je antwoordblad en schrijf achter elk cijfer de reden waarom het betreffende onderdeel in het centrum of in de periferie plaatsvindt.

De uitschuiving van de rozenproductie is onder andere mogelijk geworden door tijd-ruimtecompressie.

2p **3** Leg uit op welke manier tijd-ruimtecompressie van invloed is op de rozenproductie.
Je antwoord moet een oorzaak-gevolg relatie bevatten.

Stelling: Rozenproductie in Kenia en Ethiopië leidt tot economische ontwikkeling in die landen.

2p **4** Geef twee argumenten voor deze stelling.

Perifere landen als Kenia en Ethiopië profiteren minder van de rozenhandel dan centrumlanden.

1p **5** Geef daarvoor een oorzaak.

Stelling: De uitschuiving van de rozenproductie naar Kenia en Ethiopië vergroot de regionale ongelijkheid in die landen.

2p **6** Geef een passende redenering bij deze stelling.

Opgave 1 – Rozenhandel

1 maximumscore 2

- 1 – centrum
- 2 – periferie
- 3 – centrum
- 4 – centrum
- 5 – centrum

indien vijf antwoorden juist	2
indien vier of drie antwoorden juist	1
indien twee of één antwoord(en) juist	0

2 maximumscore 2

Voorbeelden van een juiste reden zijn:

- bij 6: De aanwezigheid van kennis (en die bevindt zich vooral in het centrum).
- bij 7: De aanwezigheid van koopkracht / van een afzetmarkt (en die bevindt zich vooral in het centrum).

per juiste reden	1
------------------	---

3 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat

- door tijd-ruimtecompressie de relatieve afstanden kleiner zijn geworden (oorzaak) 1
- waardoor het mogelijk is om (een bederfelijk product als) rozen op grotere afstand van de afzetmarkt te produceren (gevolg) 1

4 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste argumenten voor de stelling zijn:

- Het leidt tot werkgelegenheid.
- Het leidt tot meer inkomen / Het levert deviezen op.
- De vestiging van bedrijven leidt tot verbetering van bijvoorbeeld de infrastructuur.

per juist argument	1
--------------------	---

5 maximumscore 1

Voorbeelden van een juiste oorzaak zijn:

- De lonen van de werknemers in de rozenproductie zijn (erg) laag.
- De productie van rozen levert weinig waardetoevoeging op. / De onderdelen van de productieketen die niet in Kenia of Ethiopië plaatsvinden, leveren de meeste toegevoegde waarde op.

6 maximumscore 2

Een voorbeeld van een passende redenering is:

- De rozenproductie wordt vooral begonnen in die gebieden die een goede verbinding hebben met het vliegveld waarvandaan de export van rozen plaatsvindt 1
- dit zijn toch al vaak de meest ontwikkelde gebieden van een land (waardoor de bestaande regionale ongelijkheid alleen maar groter wordt) 1

Opgave 2 – Globalisering: Lee Cooper jeans

Bestudeer de bronnen 1 en 2 uit het bronnenboekje die bij deze opgave horen.

Gebruik bron 1.

De in de bron weergegeven financiële hoofdsteden zijn gelegen in verschillende delen van de wereld.

- 1p 5 Hoe worden deze drie gebieden en hun onderlinge relaties samen genoemd?

Gebruik bron 1.

- 1p 6 Zijn beurshandelaren die 's ochtends in Londen met hun werk beginnen het meest geïnteresseerd in de slotkoers van de beurs van New York of die van Tokyo?

Licht je keuze toe.

Gebruik bron 2a en 2b.

In Tunesië is een jeansfabriek gevestigd.

- 1p 7 Geef de reden waarom de jeansfabriek in Tunesië en niet in de Verenigde Staten is gevestigd.

Gebruik de bronnen 2a en 2b.

"Australië heeft een andere rol in de productieketen van Lee Cooper jeans dan je gezien de positie van dat land in het wereldsysteem zou verwachten."

- 1p 8 Licht deze uitspraak toe.

Gebruik de bronnen 2a en 2b.

- 2p 9 Geef aan

- hoe uit het voorbeeld van Lee Cooper jeans blijkt dat er sprake is van vergaande globalisering;
- hoe uit het voorbeeld van Lee Cooper jeans blijkt dat er sprake is van homogenisering (het gelijkvormig of eenvormig worden) van de internationale consumentenmarkt.

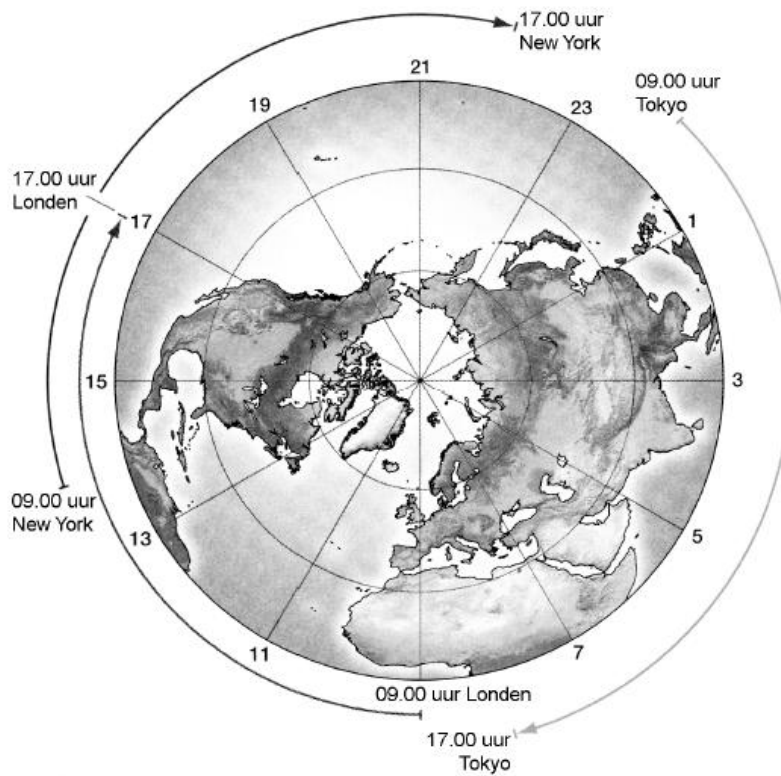
Lee Cooper jeans heeft ook een internetwinkel (*online-shop*).

- 2p 10 Beredeneer hoe deze internetwinkel van invloed is op het verzorgingsgebied van Lee Cooper jeans.

Opgave 2 – Globalisering: Lee Cooper jeans

bron 1

Openingstijden van de beurzen in de drie financiële hoofdsteden van de wereld



vrij naar: Knox, P.L. en S.A. Marston, *Human Geography, Places and Regions in Global Context*, New York, 2010

bron 2a

Waar komt een Lee Coopers jeans vandaan?



Legenda:

- 1 Namibië - Koper voor nagels en knopen
- 2 Tunesië - Jeansfabriek
- 3 Benin - Katoenproductie voor denim
- 4 Turkije - Puimsteen voor stone-washing
- 5 Italië - Denim
- 6 Ipswich, Kiev (b), Kuala Lumpur (c), Dubai (d) - Verkochte Jeans
- 7 Japan - Draad voor ritssluiting en polyester fiber voor gareproductie
- 8 Pakistan - Katoenproductie voor broekzakken
- 9 Frankrijk - Polyestertape voor ritssluitingen
- 10 Noord-Ierland, V.K. - Garens
- 11 Duitsland - Synthetische indigo
- 12 Spanje - Geverfde garens
- 13 Australië - Zink voor nagels en knopen

vrij naar: Knox, P.L. en S.A. Marston, Human Geography, Places and Regions in Global Context, New York, 2010

bron 2b

Samenstelling van een Lee Cooper jeans



vrij naar: <http://www.leecooper.com/stockists>

Lesbrief 5 landenvergelijken

Introductie

Landen kan je op verschillende manieren met elkaar vergelijken. Voor een goede vergelijking tussen landen kan gebruik gemaakt worden van indicatoren.

Maak de opdracht in twee tallen

Opdracht 1

Vul bij schema 1 de betekenis in van de zeven indicatoren. Controleer je antwoorden met behulp met je boek.

Indicator/begrip	Betekenis van de begrippen
Analfabetisme	
BNP per inw.	
Bevolkingsdichtheid	
Levensverwachting	
VN-index	
Democratie	
Godsdienst	

Schema 1

Opdracht 2

-Zet in schema 2 de begrippen op een door jou gekozen volgorde. Op 1 zet je het begrip dat volgens jou het meeste zegt over de ontwikkeling van een land en op 7 het begrip dat het minste zegt over ontwikkeling.

-Zet achter het begrip waarom jij het op die plaats hebt gezet (waarom staat het boven of onder een ander begrip).

-Zoek een kaartblad dat meer informatie geeft over deze indicator. Gebruik een kaartje op mondiaal schaalniveau.

	Begrip op volgorde	Waarom	Kaart atlas
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			

Schema 2

Opdracht 3

Bespreek opdracht 2 met een ander groepje. Verwerk de uitkomsten van het gesprek in het schema.

Opdracht 4

We hebben in de vorige opdrachten verschillende indicatoren bekeken en vergeleken. Met deze opdracht gaan we kijken in hoeverre indicatoren gebruikt kunnen worden om een wereldbeeld te creëren. Dat staat in deze opdracht centraal.

Stappenplan voor het creëren van een eigen wereldbeeld.

Gebruik schema 3. In schema 3 staan een groep landen en vier indicatoren.

1. Verzin een eigen indicator in de een-na-laatste kolom.
2. Kijk per land hoe het staat met de indicator en geef een score van 1 tot en met 5. Scoort een land goed op een indicator dan krijgt het 5 punten en als een land slecht scoort word 1 punt gegeven.
3. Tel alle punten bij elkaar op.
4. Verdeel de zeven landen onder in een periferie, semiperiferie en centrum.

Opdracht 5

Een ontwikkelingsland word gekenmerkt door een fragmentarische modernisering.

- a. Leg uit wat bedoelt word met fragmentarische modernisering.
- b. Wat zijn de verschillen tussen een land in de periferie en een land in de semiperiferie. Welke indicatoren in de atlas kunnen gebruikt worden om dit verschil duidelijk te maken.
- c. Het gebruik van de indicator BNP/inw. heeft ook enkele nadelen in het gebruik. Welke zijn dit.

Land	Analfa- betisme	VN-index	Levens- verwachting	BNP per hoofd	Totaal
China						
Madagaskar						
Mexico						
Estland						
VS						
Mali						
Nederland						

Schema 3

